

Partije i partijski sistemi

Pitanja

- Šta su političke partije?
- Kako ih klasifikujemo?
- Kako se organizuju?
- Koji partijski sistemi postoje?

Definicija

- Politička partija je grupa ljudi koja je organizovana radi osvajanja vlasti na izborima (ili nekim drugim putem).
- U odnosu na interesne grupe razlikujemo ih po sljedećim elementima:
  - Cilj
  - Članstvo
  - Program (šira lista problema)
  - Ideološki identitet

Frakcije

- U početku sinonimi
- Djelovi partije, koji mogu imati sopstvenu formalnu organizaciju, članstvo, itd.
- Primjer: Tea party unutar Republikanske partije
- Primjer: DPS 1997. godine

Podjela političkih partija

- Kadrovske i masovne
- Reprezentativne i integrativne
- Ustavne i revolucionarne
- Ljevičarske i desničarske

Kadrovske ili masovne

- Kadrovska – “partija važnih ljudi”
- Primjer: KPSSSR
- Profesionalna politička elita koja pruža vođstvo masama
- Masovne – teže povećanju baze
- Laburistička partija (sindikati)
- *Catch all partije* (Oto Kirkhajmer)

Reprezentativne ili partije integracije

- Reprezentativne – predstavljaju volju javnog mnjenja
- Istraživanja kao osnov
- Teorija racionalnog izbora
- Integrativne – proaktivne, mijenjaju i inspirišu

Ustavne i revolucionarne

- Ustavne djeluju unutar sistema, poštuju izborna i druga pravila
- Revolucionarne – antisistemske, pozivaju na bojkot

Ljevičarske i desničarske

- Ideološka razlika
- Osnov francuski revolucionarni parlament
- Ljevičarske radničke, a desničarske kapitalističke?

Ljevica	Desnica
Sloboda	Autoritet
Jednakost	Hijerarhija
Bratstvo	Poredak
Prava	Obaveze
Napredak	Tradicija
Reforma	Reakcija
Internacionalizam	Nacionalizam

ekonomija

politika

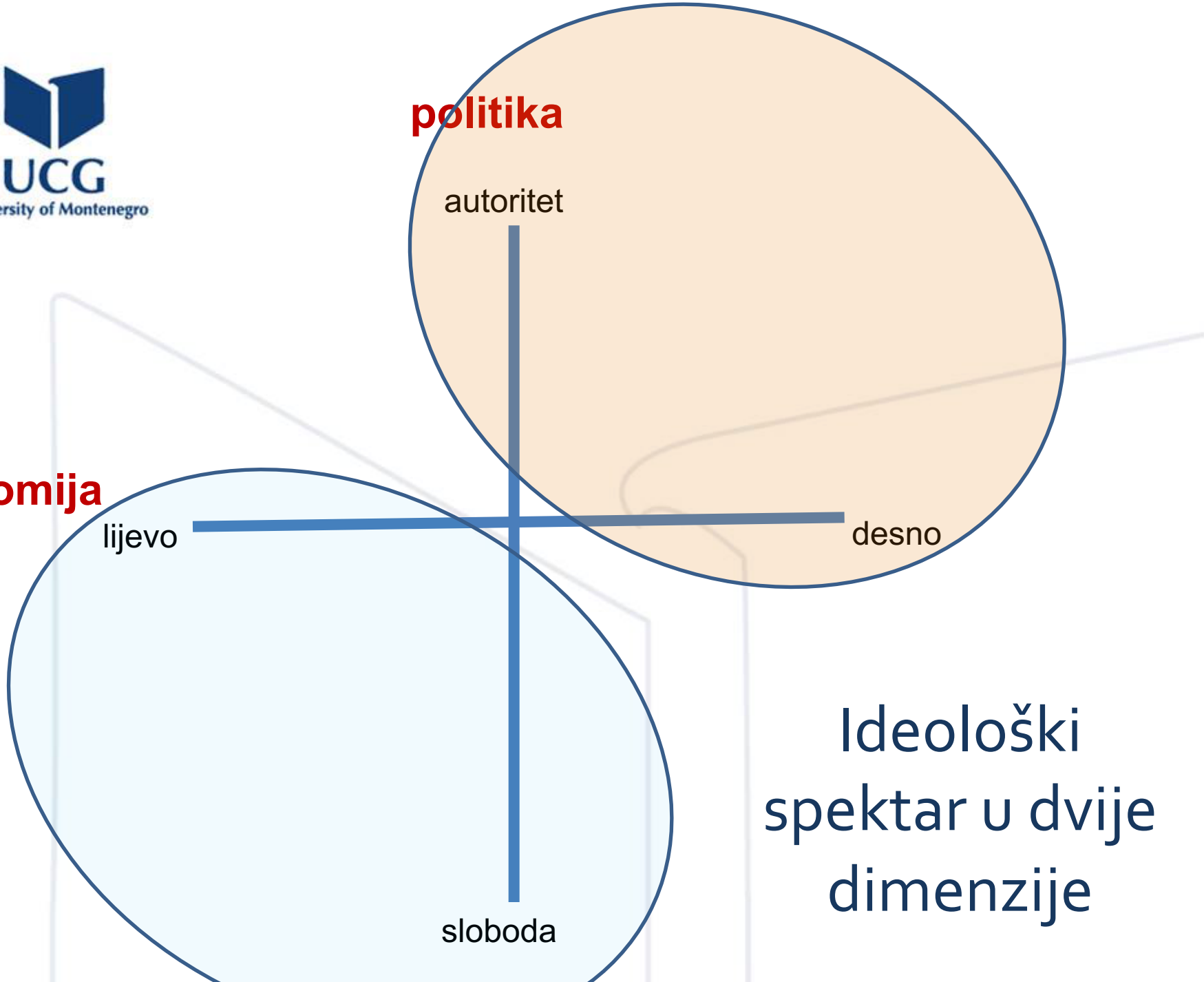
autoritet

lijevo

desno

sloboda

Ideološki
spektar u dvije
dimenzije

Funkcije partija

- Predstavljanje
- Stvaranje elita i regrutovanje
- Određivanje ciljeva
- Artikulacija i agregacija interesa
- Socijalizacija i mobilizacija
- Organizovanje vlasti

Partije i moć

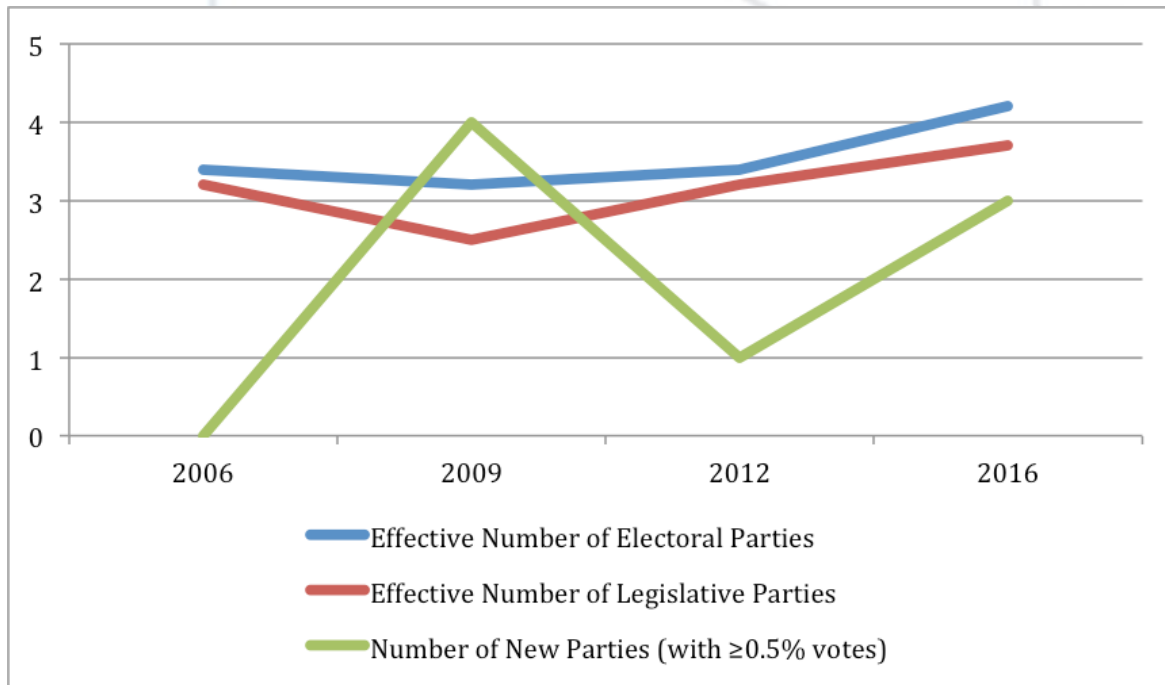
- Gvozdeni zakon oligarhije (Mihels)
  - Elite nastaju u potrebi za specijalizacijom, one su sposobnije i stručnije,
  - Vođe stvaraju grupe kako bi opstali na vlasti
  - Obični članovi grupe su nerijetko apatični
- Partijska demokratija
  - Izbor vođa?
  - Demokratski centralizam (Lenjin)

Partijski sistemi

- Jednopartijski
- Dvopartijski
- Višepartijski
  - Višepartijski sistemi sa dominantnom partijom

Efektivni broj partija

- Laakso i Taagepera
- $N=1/\sum p^2$

Partije	Mandati
Albanci odlucno	1
SDP	4
DPS	35
HGI	1
Demokrate	8
Demos	4
SNP	3
URA	2
NOVA	8
PZP	4
DNP	4
RP	2
BS	2
SD	2
LP	1